

Trajectbegeleiding bij het Regionaal Coördinatiepunt Nazorg Kennemerland (RCN)

Het Regionaal Coördinatiepunt Nazorg Ex-gedetineerden (RCN) biedt gemeenten de mogelijkheid om trajectbegeleiding aan ex-gedetineerde inwoners aan te bieden. Een deel van de ex-gedetineerden heeft te maken met complexe problematiek. Ruim de helft van de gedetineerden kampt met psychische problemen, verslaving, een verstandelijke beperking of een combinatie hiervan. Ook schulden en dakloosheid komt veel voor. Trajectbegeleiding na detentie helpt hen zo goed mogelijk terug te keren in de samenleving. Hoe beter deze terugkeer gaat, hoe kleiner het risico op terugval in crimineel gedrag.

Sommige ex-gedetineerden hebben nooit de vaardigheden geleerd om zich staande te houden in de samenleving. We zien gedetineerden die opgegroeid zijn in tehuizen en instellingen, met hechtingsproblematiek door afwezige ouders en met trauma's door geweld. Zij functioneren goed in de gestructureerde omgeving van een Penitentiare Inrichting. Eenmaal buiten valt deze structuur weg.

Bijna iedere gedetineerde is bekend (geweest) bij een vorm van hulpverlening of begeleiding. Helaas zegt een groot deel van deze groep teleurgesteld te zijn in de hulp die zij eerder hebben gekregen. Zij voelen zich door instanties veroordeeld om hun strafblad, problematiek of gedrag.

Wat is er dan wel nodig om deze groep inwoners de hulp te bieden die zij nodig hebben? Wij zien dat onze trajectbegeleiding werkt. In dit document beschrijven wij wat trajectbegeleiding aan ex-gedetineerden inhoudt.

1. Trajectbegeleiding doet wat nodig is

Veel gedetineerden hebben voorafgaand aan hun straf al de nodige problemen. Vaak zijn deze problemen direct of indirect de reden waarom iemand op het verkeerde pad terecht is gekomen. Naast deze problemen komt na vrijlating een hoop op iemand af. Niet alleen praktische zaken als inkomen, wonen en schulden moeten geregeld worden. Veel ex-gedetineerden moeten ook weer wennen aan alle vrijheden in de samenleving.

De trajectbegeleiders zien een grote diversiteit aan hulpvragen na detentie. Iedere ex-gedetineerde heeft zijn of haar eigen (leef)omstandigheden, achtergrond en problemen. Trajectbegeleiding geeft dan ook begeleiding op de gebieden waar dat nodig is. De basis wordt echter gevormd door de 6 leefgebieden waar ook tijdens detentie mee gewerkt wordt:

1. Het verkrijgen van inkomen door uitkering of werk
2. Het hebben van een geldig ID-bewijs
3. Hulp bij schulden
4. Ondersteuning bij het verkrijgen van passende vorm van huisvesting
5. Toeleiding naar passende zorg en hulpverlening
6. Betrekken en uitbouwen van sociaal netwerk

De trajectbegeleiders nazorg kiezen welk soort begeleiding het best bij de cliënt past. Het is maatwerk. Zij hebben de kennis en ervaring om diverse methodieken in te zetten. Sommige cliënten hebben baat bij herstelgericht werken. Bij anderen is vooral het aanwezig zijn, de presentiemethodiek, de beste eerste stap.

2. De principes en uitgangspunten van trajectbegeleiding

Wij werken in onze trajectbegeleiding met de volgende uitgangspunten:

- Trajectbegeleiding is vrijwillig: de cliënt is vrij om elk moment de trajectbegeleiding te stoppen.
- Wij werken met de cliënt samen: cliënten maken zelf keuzes over hun leven en de ondersteuning die zij daarbij willen. Hun sterke kanten, interesses en mogelijkheden worden expliciet erkend, benut en versterkt. Respect, een gezamenlijk perspectief, open communicatie, beschikbaarheid en vertrouwen zijn daarbij essentieel.
- Trajectbegeleiding is doelgericht: naast het feit dat wij er zijn voor de cliënt, werken wij met de cliënt actief samen aan het bereiken van hun wensen en doelen. Dit doen wij in een tempo dat voor de cliënt haalbaar is.
- Wij werken volgens de 'omgekeerde toets': trajectbegeleiders zijn creatief en kunnen buiten de box denken en handelen. Ook als een cliënt niet helemaal past binnen de voorwaarden die een gemeente of instantie heeft gesteld, doen wij wat nodig is.

3. Trajectbegeleiding werkt zo-zo-zo-zo

Zo snel als mogelijk, zo dichtbij als nodig, zo laagdrempelig als mogelijk en zo lang als nodig.

Zo snel

De trajectbegeleider zoekt een gedetineerde op in detentie. Zo wordt het eerste contact opgebouwd en kunnen er al zaken geregeld worden. Wij maken een afspraak op de eerste dag na vrijlating. Samen met de ex-gedetineerde kunnen wij zo snel mogelijk de meest basale zaken regelen. Kenmerkend voor deze doelgroep is de neiging tot zorg mijden. Snel handelen en het ijzer smeden als het heet is, is belangrijk om een cliënt vast te kunnen houden.

Zo dichtbij

De trajectbegeleider staat zo dichtbij als nodig. De wensen en behoeften van de cliënt staan centraal. De ene cliënt wil vaak contact, wil zijn of haar verhaal kwijt en heeft behoefte aan een vertrouwensrelatie. We zien dat veel cliënten nauwelijks een (gezond) sociaal netwerk hebben voor advies, hulp of gewoon een luisterend oor. Bij andere cliënten duurt het lang voordat een vertrouwensband is opgebouwd. Bij sommigen lukt het nooit. Zij houden het contact puur functioneel en afstandelijk.

Zo laagdrempelig

We zien veel wantrouwen tegenover instanties bij deze groep. Ook is er angst de eigen problemen aan te gaan pakken. We zijn dagelijks bezig de drempel zo laag mogelijk te houden voor cliënten. Voor trajectbegeleiding is geen indicatie nodig, er is geen aanmeldprocedure, wij hebben geen wachtlijst of contra-indicaties.

Zo lang

Trajectbegeleiding is flexibel en voegt zich naar de behoefte van de cliënt. Sommige trajecten zijn heel kort, als bijvoorbeeld hulp bij het opstarten van een uitkering de enige vraag is. Andere trajecten zijn langdurig, waarin er aan veel hulpvragen gewerkt wordt. Bij overdracht naar andere begeleiding, bijvoorbeeld bij verhuizing naar Beschermd Wonen, blijven we in beeld zo lang dit nodig is. Zo zorgen we voor een zachte landing.

Wij hebben geen minimum of maximum begeleidingsperiode per traject. Wij blijven betrokken zo lang dat nodig en gewenst is. Na afsluiting kunnen cliënten altijd terug komen, bijvoorbeeld als zij tegen een nieuw probleem aanlopen.

4. Trajectbegeleiding werkt samen met andere partijen in de keten(s)
Ondanks het feit dat trajectbegeleiding de cliënt op veel leefgebieden ondersteunt, is goede samenwerking met andere ketenpartners een vereiste. De trajectbegeleiders hebben een groot netwerk binnen het sociale en justitiële domein. Van reclassering en casemanagers in de PI tot aan klantmanagers inkomen, begeleiders in de maatschappelijke opvang en schuldhulpverleners.

Samenwerking met andere partners gaat altijd met toestemming van de client.